

دکتر محمدجواد قهرمانی
 □ دکتری روابط بین الملل
 □ همکار در مرکز مطالعات آمریکا

نقش چین در مدیریت غرب در بحران اوکراین

همچنین اینکه تأثیر بحران اخیر بر اقتصاد جهانی، چین را هم به طور جدی متأثر خواهد ساخت. با حمله نظامی روسیه به اوکراین در ماه گذشته، کشورهای غربی با محوریت آمریکا، تلاش زیادی برای اعمال فشار علیه روسیه صورت داده‌اند. اعمال تحریم‌های اقتصادی از جمله این اقدامات، به شمار می‌رود که تضعیف نهایی اقتصاد روسیه را هدف قرار داده است. با این حال، این تدابیر، پیامدهای اقتصادی بین‌المللی برجای خواهد گذاشت. البته در کنار اقدامات اقتصادی، نمی‌توان کمک‌های تسلیحاتی و دیپلماتیک آمریکا و اروپا در قبال اوکراین را نادیده گرفت. به نظر می‌رسد در کنار سایر عوامل که از سوی پژوهشگران مختلف، مورد بررسی قرار گرفته‌اند، حمایت‌های احتمالی چین (به‌ویژه در شرایطی که روابط این کشور و غرب پرتنش دنبال می‌شود)، در ادراک ولادیمیر پوتین، رئیس‌جمهوری روسیه، در توسل به اقدام نظامی علیه اوکراین، نقش آفرین بوده است. در دیداری که میان شی جین‌پینگ و ولادیمیر پوتین در آستانه المپیک زمستانی در چین برگزار شد، دو رهبر تأکید کردند که دوستی آن‌ها «هیچ محدودیتی»

افزایش قدرت چین و به تبع آن، حضور فزاینده‌اش در مناطق مختلف، تنش‌ها با غرب در موضوعات مختلف از جمله در مسئله تایوان، در کنار روابط رو به رشد این کشور با روسیه و اوکراین، از جمله فاکتورهایی به شمار می‌روند که باعث می‌شود در بررسی وضعیت آینده بحران اوکراین، نتوان نقش آفرینی آن را نادیده گرفت. با نگاه به گذشته، بحران اوکراین در سال ۲۰۱۴ - که با اعمال تحریم‌های غرب علیه مسکو همراه شد - به عنوان نقطه عطف مهمی در گسترش روابط چین با روسیه عمل کرد. در عین حال، طرح ابتکار «کمربند و راه» از سوی شی جین‌پینگ، رئیس‌جمهور چین، در عزم بی‌چینگی برای توسعه روابط با کشورهای مختلف آسیایی و اروپایی، مؤثر واقع شده است. در این میان، اوکراین به دلیل موقعیت جغرافیایی، می‌توانست نقش پیوند دهنده چین به دیگر نقاط اروپا را ایفاء کند؛ موضوعی که به کرات از سوی مقامات دو کشور نیز به آن، اذعان شده است. این موارد نشان می‌دهد، با وجود فاصله جغرافیایی، چین، کنشگری مهم در آینده بحران اوکراین خواهد بود.

در سوی دیگر، انتظار همراهی با تحریم‌های آمریکا و غرب علیه روسیه نیز نشان می‌دهد، مقامات غربی به چین در مهار بحران اوکراین، نگاه ویژه‌ای دارند. تعاملات اقتصادی روبه رشد بیچینگ با مسکو، جایگاه روسیه در ابتکار «کمربند و راه» و نقش چین به عنوان سرمایه‌گذار و وام‌دهنده به روسیه، نشان می‌دهد هرگونه طرح و ابتکار غربی برای تحت تأثیر قرار دادن سیاست روسیه در اوکراین، به نوع روابط اقتصادی که چین با روسیه خواهد داشت نیز بستگی دارد. در این میان، روابط اقتصادی گسترده چین با اروپا و آمریکا - که فاصله زیادی با تجارت دو جانبه چین و روسیه دارد - از جمله عوامل تأثیرگذار بر محاسبات چین نسبت به بحران اوکراین، به شمار می‌رود. همچنین، عامل تحریم‌ها می‌تواند شرکت‌های چینی را به متوقف ساختن یا محدود کردن تعاملات اقتصادی با روسیه متقاعد سازد. تا همین جا هم این محدودیت برای همراهی با روسیه تا حدی عیان شده است. به عنوان مثال، طبق گزارش بلومبرگ، دو بانک چینی

بودن قصد روسیه در حمله نظامی قراردادن تا بدین وسیله، چینی‌ها مانع این اقدام توسط روسیه شوند. این، بدان معنا است که عمدتاً از دید مقامات غربی مهم‌ترین کشوری که توان تأثیرگذاری بر شخص پوتین را دارد، چین خواهد بود. این موضوع یعنی اینکه اثرگذاری چین، هم‌اکنون از سوی برخی مقامات غربی مطرح می‌شود؛ هرچند برخی از توان دیپلماتیک چین اظهار ناامیدی کرده‌اند. البته، مقامات چین، اخیراً بر لزوم حل سیاسی بحران تأکید می‌کنند.

ندارد. همچنین، چه پیش از حمله و چه پس از آن، رهبران چین ضمن انتقاد از رویکردهای غرب از جمله گسترش ناتو، به این موضوع نیز اشاره کرده‌اند که نگرانی‌های امنیتی مسکو را درک می‌کنند. این امر، نشان می‌دهد یکی از عوامل مؤثر در موفقیت تلاش غرب برای مقابله با روسیه یا مدیریت بحران در اوکراین، سیاست چین خواهد بود. غرب در این میان، انتظاراتی را از چین مطرح کرده است. طبق گزارش‌ها، پیش از حمله روسیه، مقامات آمریکایی اطلاعاتی را در اختیار مقامات چینی مبنی بر جدی

از ارائه اعتبار برای خرید کالاهای روسی خودداری کرده‌اند. با وجود این، استمرار تعهد به حمایت از روسیه توسط مقامات چینی، عامل مهمی در تشجیع مسکوبه ادامه بحران خواهد بود. در کنار این موضوع، برخی محرک‌ها می‌تواند در این رویکرد بیجینگ، مؤثر واقع شود. به عنوان مثال، فشارهای غرب می‌تواند به وابستگی بیشتر مسکو به بیجینگ در حوزه‌های مختلف، به ویژه در خصوص فروش انرژی

منجر شود. این امر فرصت خرید انرژی با قیمتی پایین‌تر از بازار را برای بیجینگ فراهم می‌کند. علاوه بر این، همانند روال سالیان اخیر، این فشارها فضای مناسبی برای چین در بکارگیری یوآن در تجارت با روسیه و در نتیجه، بین‌المللی‌تر کردن آن فراهم خواهد آورد. همچنین، با خروج شرکت‌های غربی از روسیه، امکان توسعه حضور شرکت‌های کوچک و بزرگ چینی در روسیه، به وجود خواهد آمد. در کنار این

موارد، باید به این موضوع نیز توجه کرد که با وجود پیامدهای جدی جنگ اوکراین برای اقتصاد چین، این بحران تا حدی ممکن است، به کاهش تمرکز ایالات متحده در آسیا پاسیفیک نیز منجر شود. موارد ذکر شده می‌توانند مانعی در راستای همراهی چین با غرب، برای توقف بحران اوکراین ایجاد کنند.

با این حال، در پایان ذکر این نکته نیز ضروری است که نوع کنش چین، به سیاست‌های آمریکان نیز بستگی دارد. در صورتی که آمریکا به منظور اعمال فشار بر روسیه و کاهش همراهی بیجینگ با مسکو، کاهش تنش در برخی حوزه‌ها در روابط با چین را در پیش بگیرد، امکان همراهی بیشتر چین وجود دارد. هر چند به عنوان موضوعی قابل توجه، تمایل چین به نمایش توان خود به عنوان یک قدرت بزرگ مسئول برای حل مشکلات بین‌المللی نیز می‌تواند، تصمیم‌گیران این کشور را به ایفای سیاست حل بحران متقاعد سازد.

